

rios cognitio ipsa ponitur divisibilis, sicut anima vel principium ejus. Sicut enim ipsæ species impressæ objectorum sensibilium sunt divisibiles, ita etiam possunt esse divisibiles cognitiones eorundem: quare quælibet pars animæ in se recipere dicenda est suam partialem cognitionem, sicut quælibet pars oculi vel organi, in quo fit visio, recipit suam partialem visionem, eo fere modo, quo singulæ partes speculi representant singulas partes objecti, vel singulæ partes imaginis singulas partes exprimunt objecti (1). Vel ut aliis magis placet, singulæ partes cognitionis representant totum objectum; secundum quam sententiam singulæ cognitiones ejusmodi forent totales totalitate objectiva et essentiali, quatenus in singulis salvatur essentia cognitionis de tali objecto, non tamen essent totales totalitate subjectiva et integrali, cum possint continuative uniri ad integrandam unam cognitionem extensam, toti subjecto commensuratum, quemadmodum unus calor extensus integratur ex pluribus partibus, quarum in singulis salvatur essentia caloris. Verbo, secundum hanc alteram rei explanationem cognitio bruti esset indivisibilis in representando, et divisibilis in essendo. Ita Lossada, qui tamen permittit prorem rei declarationem (2). Similique modo dicunt posse dici divisibilem appetitionem.

Argum. 5.um Alia denique sunt indivisibilitatis indicia. Nam α animal, ut nobiliores partes tueatur, periculo exponit ignobiliores, quod in serpente maxime celebratur. Atqui si anima foret divisibilis, non ita contingeret, tunc enim quælibet pars magis sibi, quam aliis, consuleret (3). β Animalia, quæ multum crescunt, languidius operantur quod signum est, non crescere animam ipsam novarum partium accessione: si enim ita cresceret, additione novarum partium novam acquireret virtutem, nec esset proinde, cur languidius operentur ejusmodi animalia (4).

(1) Vide P. Anton. Mayr, loc. cit., num. 180, 182. Cfr. De Benedictis, loc. cit., in respons. ad 3.^{am} *Confirm.*

(2) Lossada, loc. cit. num. 31.

(3) Apud Lossada, loc. cit. num. 28; de Benedictis, loc. cit. *Confirm.*; Mayr, loc. cit. num. 177.

(4) Ita Cajetanus apud Suarez, loc. cit. num. 7. Cfr. Lossada, *ibid.*

Respondent adversarii ad α , cum natura ordinatissima et providentissima sit in omnibus, posse dici, quod omnes partes animalis in communi laborent ad conservationem totius, vel etiam illius præcipuæ partis, a cujus conservatione cæteræ quoque dependent, siquidem ab illa separatae non possent vivere. Præterea potest dici, partem ignobiliorum non se sponte exponere ad tutandam nobiliorem; sed potius ab animæ portione partem nobiliorem informante determinari ad se exponendum periculo pro illius conservatione (1). Ad β occurrit in primis instantia manifesta in plantis, quæ si nimium crescunt, minore vi fructificandi pollent, ideoque putantur, præsertim vites, ut magis fructificent. Deinde negatur universalitas assertionis, siquidem experientia ipsa videtur ostendere, in eadem specie majoris ac præstantioris virtutis esse individua mole majora, quam minora, saltem usque ad certam quantitatem. Quod ergo animalia, quæ multum crescunt, minus sæpe vigeant, non videtur animæ indivisibilitati esse adscribendum, sed aliis causis, ut temperamento, morbo, vel majori difficultati ad functiones vegetativas rite peragendas. Accedit, quod sæpe in magna mole non deest vigor nec robur, sed tantum celeritas in motibus, quam pondere ipso membrorumque magnitudine necesse est retardari (2).

Argum. 6.um Omissis aliis levioris momenti, quæ videri possunt apud veteres scriptores (3), confirmatur indivisibilitas animæ brutorum auctoritate Aristotelis et S. Thomæ. Philosophus postquam divisibilitatem animæ imperfectiorum brutorum notasset, scripsissetque *hujusmodi, animalia animalibus multis natura coherentibus assimilari, hæc addit: At quæ optime constant, haudquaquam, quod eorum natura, quam maxime fieri potest, una simplexque babeatur* (4). S. Thomas autem hæc habet disertissima: *Formæ, quæ requirunt magnam dissimilitudinem in partibus, non habent*

(1) Vide Mayr., loc. cit.

(2) Cfr. Lossada, loc. cit., num. 35, 36; Suarez, loc. cit., num. 8.

(3) Vide nominatim Lossada (loc. cit., cap. 2), de Benedictis (loc. cit., paragr. 2 et 3), Mayr (loc. cit. num. 185 seqq.), etc.

(4) Arist., *de juven. et senect.*, cap. 1.

hujusmodi extensionem et totalitatem (partium videlicet ingran-
tantium), sicut animæ præcipue animalium perfectiorum (1).
Quibus similia docet alibi (2).—Adversarii conantur etiam
hæc testimonia explicare (3). Verum crediderim saltem de
mente S. Thomæ vix posse superesse dubium.

Hæc sunt præcipua argumenta, quibus confirmatur
sententia opinantium animas brutorum perfectiorum esse
indivisibiles. Mihi videtur non parvam exinde constare pro-
babilitatem illi doctrinæ, quamvis negari etiam nequit argu-
menta hæc satis probabiliter solvi ab adversariis. Videnda
jam sunt fundamenta positiva contra opinantium.

69. Argumenta sententiæ asserentis divisibilitatem
animarum etiam brutorum perfectiorum.

Argumenta

sententiæ affir-

mantis

primum.

Argum 1.um desumitur ex nutritione. Cum leo v. g. vel
equus nutritur, vere anima illius educitur de potentia mate-
riæ novæ per nutritionem acquisitæ. Sed non educitur de
potentia novæ materiæ anima jam præviæ existens in pri-
migenia materia. Ergo restat, ut dicamus educi de potentia
materiæ novæ novam animam partialem, atque adeo ani-
ma leonis vel equi vel cujuslibet alterius perfecti animalis
constat diversis partibus.

Probatur utraque præmissa, et in primis Major. Ani-
ma leonis educitur e subjecto, a quo sustentatur, seu a quo
pendet tamquam a causa materiali; siquidem passio, quæ
est causalitas materialis, non distinguitur realiter ab edu-
ctione, fatentibus communiter Thomistis. Sed anima leonis
pendet, ut a subjecto sustentationis et causa materiali, a
nova materia per nutritionem acquisita: illam enim profecto
informat, omnis autem forma materialis pendet, tamquam
a subjecto sustentationis, a materia, quam informat. Acce-
dit, quod materia in viventibus, docente S. Thoma (4) et

(1) S. Thom., quæst. de spirit creat. art. 4 corp.

(2) Vide v. gr. ibid., ad 19.^{am}; quæst. de Anim. art. 10; 1. p. quæst.
76, art. 8; Contr. Gent. lib. 2, cap. 72.

(3) Vide v. g. Rubium (de Anim., lib. 2, cap. 9, tract. de modo
quo anima informat corpus, quæst. 3, num. 126), De Benedictis
(loc. cit. in fin. paragr. 2), qui nituntur exponere Aristotelem; pro
S. Thoma vero vide, si lubet, Lossada (loc. cit. num. 25, 26).

(4) S. Thom. 1 p., quæst. 119, art. 1, ad 2.^{am}

Physiologis, successive fluit, ac mutatur ope nutritionis, no-
vam jugiter materiam corpori acquirentis in locum veteris,
quæ continuus jacturis fatiscit. Poterit ergo fieri, ut leo intra
aliquod tempus amittat totam, vel fere totam, suam primige-
niam materiam. Tunc ergo si anima leonis non dependeret a
nova materia, sed a sola primigenia, deficiente hac, jam non
dependeret ab ulla materia, et consequenter fieret immate-
rialis, quod absurdum est. Nec vero dicas animam illam,
deficiente primigenia, incipere dependere a nova per nutri-
tionem acquisita; nam tunc migraret ab uno in aliud sub-
jectum, quod pariter fieri nequit (1). Nec juvat opponere
exemplum humanæ animæ, quæ certe indivisibilis est, tota-
que in tota et tota in singulis partibus existit, ac successive
informat novam materiam, quæ per nutritionem corpori
accrescit. Nam anima humana est spiritualis et independens
ab omni materia, contra quam proinde nihil valet argumen-
tum istud factum adversus indivisibilitatem animarum ma-
terialium.

Minor etiam probatur. Primo quia talis eductio nequit
provenire ab ipsa anima, quæ est terminus illius, nisi veli-
mus eam esse sui ipsius causam, quod repugnat. Nec potest
provenire a solo Deo, ut aliqui vellent, quia talis eductio
est reapse nutritio, seu alimenti conversio in substantiam
alti, est proinde vere actio vitalis leoni. Atqui actio ejusmo-
di vitalis nequit procedere a solo Deo. Ergo assignari nequit
causa, a qua proveniret eductio animæ præviæ existens de
potentia novæ materiæ: quare nequit dici, quod eadem ani-
ma prius existens in leone educatur de potentia novæ ma-
teriæ per nutritionem acquisitæ (2).

Respondent adversarii primo, quamvis anima leonis
præviæ ad nutritionem existens in materia primigenia non
educatur, nec dependeat a nova materia, per nutritionem

(1) Vide, si lubet, Lossada, loc. cit., num. 14, ubi hoc argumen-
tum nervose evolvit.

(2) Hoc argumentum, sat commune apud veteres, fusiis exposi-
tum dabit Lossada (loc. cit., cap. 1, num. 4 seqq.), Rubius (de Anim.,
lib. 2, cap. 3, tract. de modo quo anima informat corpus, quæst. 3,
num. 124). Cfr. apud Joann. a S. Thoma (de Anim., quæst. 2,
art. 1, in confirmatione 2.ª Object. 2.ª).

solvitur.

acquisita, in suo *feri*, dependere tamen in suo *conservari*. Ut enim docet M. Bañez, «quemadmodum in effectibus, qui dependent a causis suis efficientibus in *feri* et *conservari*, non est inconveniens, quod idem numero effectus productus ab una causa, conservetur ab alia numero distincta; sicut patet in lumine producto ab una lucerna, quod potest conservari, si alia loco prioris sine aliqua interruptione substituitur: ita forma aliqua, quæ educitur de potentia materiæ, et dependet a materia in *feri* et *conservari*, non est necesse, quod semper sit in eadem numero materia absque aliqua variatione illius, sed potest conservari in alia materia, quæ loco prioris per continuam nutritionem substituitur». Ita Dominicus Bañez apud Joann. Martinez de Prado, qui eandem doctrinam in certo quodam sensu explicatam amplectitur (1). In idem recidit responsio M. Joannis a S. Thoma (2). Collegium vero Complutense S. Thomæ dicit «formam præexistentem sine nova educatione, nec totali nec partiali, extendi ad informandam illam partem de novo acquisitam, ex quo non inferitur, quod sit forma spiritualis, cum semper forma illa sit forma materialis educta ex potentia materiæ, et in ipsa nova extensione extendit dependentiam quoque ad illam partem, non ratione partis, sed ratione totius, cujus illa facta est pars, et sic dependentia totalis sub illo novo modo etiam comprehendit partem» (3). Suarez respondet totam animam «educi de tota, et totam de qualibet parte, quam in instanti generationis informat», quod ait non esse mirabilius, «quam esse totam in tota materia et totam in qualibet parte, nam sicut *est* in materia, ita *fit*. Sane quod hic difficultatem habet illud est, quomodo una et eadem res sit tota

(1) Vide M. Joann. Martinez de Prado, (*de Anima*, lib. 2, quæst. 9, num. 67), qui tamen agnoscit exemplum adductum difficultate non vacare ob repugnantiam, quæ inest in eo, quod idem numero effectus dependeat etiam successive a duplici causa totali efficiente. Qua de re vide nostram *Ontologiam*, num. 406, pag. 1164.

(2) *De Anim.*, quæst. 2, art. 1, in respons. ad *Instantiam*, et ad 2.^{am} *Confirm. Object.* 2.º

(3) Collegii S. Thomæ Complutensis in tres Aristotelis libros de *Anima Questiones*, lib. 2, quæst. 2, art. 3, num. 111. Cfr. etiam de hac re P. Compton, *de Anim.*, disp. 8, sect. 3, num. 14.

in tota materia, et tota in qualibet parte: quæ difficultas communis est, necessarioque in humana forma admittenda; quod vero aliqua talis forma sustentetur a materia, parum aut nihil difficultatis addit». Ac mox in similis argumenti solutione notat, quod «sicut sunt quædam formæ, quæ totæ pendent a tota materia, et pars a parte (animæ videlicet plantarum et animantium imperfectorum), aliæ vero quæ existentes in materia a tota illa separari possunt, ac per se subsistere (anima rationalis); ita facile intelliguntur formæ mediæ, quæ nec per se stare possunt, nec tamen necessario sunt affixæ determinatæ parti materiæ, sed paulatim possunt ex una in aliam succedere virtute sua, non tamen seipsas sustinere: quæ omnia eo magis rationi consonant, quo tales animæ, reperiuntur distare magis ab imperfectione materiæ, accedereque ad perfectionem nostræ animæ; naturale siquidem est, ut medium ipsum participet de extremis, et quo magis recedit ab uno, magis accedat ad aliud» (1). Hæ sunt præcipuæ solutiones hujus argumenti pro divisibilitate animarum, quod adversariis molestissimum accidit.

Argum. 2.um Implicat, ut anima materialis seu dependens a materia connaturaliter educatur tota ex singulis partibus ejusdem; sed ita educi debet, ut una pars educatur ex una parte materiæ, altera vero ex altera. Atqui hoc importat talis animæ divisibilitatem. Ergo anima omnis, quæ non sit immaterialis, necessario est divisibilis. **Probatum Major.** Implicat, ut connaturaliter unus effectus pendeat a pluribus causis totalibus. Sed si forma educeretur tota ex singulis partibus materiæ, illa exigeret naturaliter pendere a pluribus causis totalibus. Ergo nulla forma materialis naturaliter potest educi tota ex singulis partibus materiæ. **Major probata est alias**, ubi ostensum est posse quidem aliquid divinitus pendere a pluribus, vel ab una totali et aliis partialibus (2), sed esse prorsus impossibile, ut aliquid pendeat naturaliter a pluribus causis totalibus. **Probatum Minor.** Tunc aliquis effectus pendet a pluribus causis adæquatis

se. undam,

(1) Suarez, *de Anima*, lib. 1, cap. 13, num. 13, 14.

(2) Vide Rhodus (*Philos. perip.* lib. 2, disp. 2, quæst. 1, sect. 4, paragr. 3 seqq.). Cfr. *Ontolog.* num. 406, pag. 1164.

materialibus, quando unus et idem effectus sustentatur a pluribus subjectis, quæ adæquate illum sustentant. Sed si forma materialis, anima v. g., careret partibus, sustentaretur adæquate a singulis partibus materiæ, v. g. cum nutritur vivens, et aggeneratur alimentum, corpus viventis ante nutritionem adæquate sustentabat formam, et post nutritionem eadem forma sustentatur a partibus de novo aggeneratis. Ergo ibi sunt plures causæ materiales, quarum una est adæquata et aliæ partiales. Tam autem implicat, causam aliquam pendere ab una causa adæquata et aliis inadæquatis, quam pendere a pluribus causis adæquatis» (1). «**Confirmatur**, quia anima bovis, quæ pendet a pede ut a subjecto, non penderet tamen subjective a pede. Quia non pendet subjective ab eo, sine quo esse potest et operari. Sed esse potest et operari sine pede: nam pede abscisso, adhuc esse potest et operari. Ergo illa forma non penderet a pede, a quo tamen supponitur pendere» (2). Probatio hæc nititur evincere repugnantiam animæ materialis, quæ sit indivisibilis. Sunt tamen plures ejusdem sententiæ patroni, qui non negant possibilitatem animæ materialis indivisibilis, sed tantum negant de facto dari ejusmodi animas.

so vitur.

Respondent adversarii *negando* Major. Ad probationem Majoris *negant* Minorem. Primo enim multi, ut vidimus in responsione ad præcedens argumentum, putant animam brutorum perfectorum educi solummodo ex primigenia materia, non vero educi ex nova materia per nutritionem accrescente, quamvis eam informet; non enim ab ea dependet in *feri*, sed tantum in *conservari*. Quare si vera foret hæc doctrina, talis anima non esset, saltem in *feri*, effectus a duplici causa totali dependens, quia non dependeret nisi a primigenia materia, quæ esset unica adæquata causa illius. Alii concedi posse arbitrantur, quod interveniat hic nova actio eductiva animæ indivisibilis de nova materia, quæ per nutritionem corpori unitur, distincta ab educatione pristina, qua

(1) Rhodes (*Philos. perip.* lib. 2, disp. 15, quæst. 2, sect. 1, paragr. 2, *Secundo de forma substantiali...*). Cfr. Soarez lusitanus (*de Anim.* tract. 1, disp. 1, sect. 5, paragr. 4, num. 134), Mastrius (*de Anim.* disp. 1, quæst. 5, num. 60, 61).

(2) Rhodes, *ibid.*

eadem anima de potentia materiæ primigeniæ fuit educta, ac proinde quod eadem anima dependeat a duplici causa, altera adæquata et altera partiali. Negantque in *præsenti casu* repugnare hujusmodi duplicem actionem ad eundem effectum terminatam: «propterea enim solum, inquit, repugnant duæ actiones totales, vel una totalis et alia partialis..., quia altera esset superflua. Hic autem nova illa partialis actio adveniens non esset superflua; nec enim formæ illi accederet in eadem parte materiæ, sed in diversa, et redderet eam aptam informare aliam partem materiæ, sicque deserviret diverso muneri ab actione præcedente: quod sufficit, ut non sit superflua. Sicut repugnat naturaliter eidem rei duplex unio et ubicatio totalis vel partialis in eodem loco et eadem parte materiæ, non tamen in diverso loco et diversa parte, ut constat in angelo et anima rationali respectu spatii et corporis» (1).

Argum. 3.um Entitas animæ bruti, quæ est in capite, causatur a materia capitis. Ergo non potest esse extra materiam capitis, ac proinde entitas animæ, quæ est in pede, non potest eadem esse cum entitate, quæ est in capite. **Antecedens** patet, sicut etiam ultima consequentia. Prima vero probatur, nam nullus effectus potest existere extra spheram suæ causæ. Sed si entitas animæ, quæ causatur a materia capitis, foret extra materiam illius, excederet spheram suæ causæ. Ergo entitas animæ capitis non potest existere extra materiam capitis. **Minor** constat, quia causa materialis non se extendit ad causandum in spatio distante. **Major** probatur; non enim potest produci effectus, qui non sit intra spheram virtutis causæ suæ, ideoque nec poterit produci, qui non sit intra spheram distantie (2). **Confirmatur.** Etenim nullam rem materialem videmus posse naturaliter acquirere novum locum, non amisso priore. Non est ergo, cur ejusmodi virtus concedatur formis materialibus animalium perfectorum. Atqui ea concederetur, si anime

terium.

(1) Ita Compton, *de Anim.*, disp. 8, sect. 3, num. 12.

(2) Apud Quiros (tract. 6, *de Anim.*, disp. 81, sect. 1, num. 12), qui putat hoc esse efficacissimum argumentum hujus sententiæ, illudque fusius evolvit, ac postea solvit.

illorum forent indivisibiles, ut apparet potissimum in nutritione, in qua anima ultra locum adæquatam primigeniæ materiæ, quem prius occupabat, novum acquirit locum novæ materiæ (1).

solvitur:

Responderi facile potest, *distinguendo* consequens: entitas animæ bruti, quæ est in capite, non potest esse extra materiam capitis, si hæc materia sit adæquatam subjectum animæ, *conc.*; si non sit adæquatam subjectum, *neg.* Nam præcise hoc dicunt adversarii, animam istorum animantium esse totam in singulis partibus corporis et totam in toto: quod si verum est, profecto materia capitis non est adæquatam subjectum animæ, quæ proinde bene poterit esse in reliqua etiam totius corporis materia (2). **Ad Confirmationem** similis aptari potest responsio, *negando* nempe consequens. Si enim sufficienter probatur indivisibilitas animæ brutorum perfectorum, adest ratio, cur illi asseratur id, quod in nulla alia re materiali videmus, assimilando eam videlicet in hoc animæ rationali. Tunc enim locus adæquatam animæ brutorum perfectorum non est una aut altera pars, sed totum corpus, et quidquid per nutritionem eidem in unitatem substantiæ accrescit. Accedit, quod in aliis etiam entibus naturalibus aliquid simile contingit; si enim vere datur condensatio et rarefactio proprie dicta (3), idem corpus cum rarescens majorem extensionem acquirit, majus quoque occupat spatium, ita ut quin amittat priorem locum, novum acquirit (4).

quartum,

Argumentum 4.um Omnis operatio animæ sensitivæ est divisibilis in partes, nam non solum vegetatio, sed sensationes etiam extensæ sunt per accidens. Si ergo ex operationum conditione principii quoque natura judicanda est, anima omnis mere sensitiva, qualis est anima etiam brutorum perfectorum, utpote, quæ intelligentia caret, omnino extensa et divisibilis reputanda est (5).—**Respondent**

(1) Vide Arriaga, *de Anima*, disp. 1, sect. 4, num. 150.

(2) Paulo aliter solvit argumentum Quiros, loc. cit., num. 13.

(3) De qua vide *Cosmolog.*, num. 382, pag. 1293 seqq.

(4) Cfr. Compton, loc. cit., num. 5.

(5) Cfr. De Benedictis (loc. cit. cap. 6, *Alterâ propositionis pars confirmatur*).

adversarii negando consequens, quia quamvis principium divisibile nequeat operationes indivisibiles elicere, non sequitur et contrario, principium indivisibile non posse divisibiles operationes ponere, ut manifeste liquet in anima rationali, quæ quidem est prorsus indivisibilis, at nihilominus principium est sensationum aliarumque operationum extensarum per accidens. Cujus rei ratio est organum materiale, quo mediante operationes ejusmodi eliciuntur: cum enim illæ non sint solius animæ, sed compositi ex anima et materia, necesse est, ut conditionem hujus sequantur, atque adeo sint extensæ ac divisibiles. Accedit, quod potentiæ et operationes sunt accidentia, quæ accommodari debent conditioni proprii subjecti. Quare si sensus et sensatio subjectantur in organo, facile intelligitur, quod sint divisibili modo in suo subjecto. Verum anima est eminentior forma, nec proinde necesse est, ut attemperetur suo subjecto in modo essendi. Quamvis enim subjectum informandum debeat esse extensum, quia anima est actus corporis organicæ, ac proinde materiæ divisibilis, potest nihilominus ipsa esse penitus indivisibilis, ut patet exemplo rationalis animæ (1).

solvitur:

Argumentum 5.um Formam aliquam esse totam in tota materia totamque in singulis materiæ partibus est valde magna et specialis perfectio, quæque ægre concipitur a nobis, quomodo possit asseri ipsi animæ rationali, quæ est præstantissima inter formas. Ergo non debet absque valde urgenti necessitate tanta perfectio aliis animabus inferioribus attribui.—**Respondent adversarii** ex positivis argumentis, quæ ostendunt animarum brutorum perfectorum indivisibilitatem, satis persuaderi præsentiam earumdem in toto ac singulis partibus materiæ.

quintum,

solvitur.

En præcipua argumenta, quæ ab utriusque sententiæ assertoribus urgeri solent: ea postquam libressent Conimbricenses in thomisticam, Thomas vero Carleton Compton in contrariam concessit doctrinam. Qua de re si quis meum judicium exquirat, utramque opinionem arbitror vere

Judicium
Au. toris.(1) Vide Joann. a S. Thoma, loc. cit., in respons. ad *Confirmationem primæ objectionis*.

probabilem, et intrinsicè et extrinsecè; forte tamen intrinsicè probabilior est secunda, quæ tenet omnes animas etiam brutorum perfectiorum divisibiles esse, habet enim quasdam rationes efficaces, quæ non parum negotii faciunt. Quare nihil mirum, si ipsemet Suarez in *Metaphysicis* disputationibus retractaverit sententiam, quam in libris *de Anima* docuerat. Cæterum quamvis animæ brutorum perfectiorum sint absolute divisibiles, utpote partibus integrantibus constantes, et propterea informant materiam extenso modo, nec sint totæ in singulis partibus ejus: possunt nihilominus dici minus proprie indivisibiles in eo sensu, in quo Suarez (1) multique alii, ut superius notavimus, indivisibilitatem iisdem largiuntur, quatenus nempe non sunt ita divisibiles, quemadmodum animæ formæque inferiores, ut partes, quibus re vera constat, possint naturaliter invicem separari, et separata vivere. Hujusmodi minus propriam indivisibilitatem vocant nonnulli *proximam*, ad differentiam indivisibilitatis propriæ, quam dicunt *radicalem*, quæ perfectam simplicitatem partiumque integrantium carentiam importat, et certissime competit animæ rationali, quæ propterea est tota in toto corpore, ac tota in singulis partibus illius. Hoc fortasse pacto posset utraque sententia conciliari: argumenta namque pro sententia thomistica non videntur amplius evincere, quam indivisibilitatem proximam, præcipua vero argumenta contrariæ opinionis solam impugnant radicalem. Negari tamen non potest patronos indivisibilitatis contentos generatim non esse indivisibilitate proxima, sed pro radicali pugnare, quia volunt omnino animas perfectorum animantium esse indivisibiles atque inextenso modo in materia, sicut ipsa rationalis anima, videlicet tota in tota, et tota in singulis ejus partibus (2).

Conciliatur
utraque
sententia.

(1) *Metaphys.* (disp. 15, sect. 10, num. 31.) Cfr. Toletus (*de Anim.* lib. 2, quæst. 5, *Tertia conclusio*), De Benedictis (loc. cit., cap. 6, paragr. 2 fin), Rubius (loc. cit., num. 127, 128), etc.

(2) Utrouvis sententiam fusius propugnatam vide, sis, apud suos assertores, ac nominatim apud laudatos in tota hac disputatione.

§ V. UTRUM PARTES ANIMARUM DIVISIBILIA SINT
HOMOGENÆ AN VERO HETEROGENÆ.

70. Quoniam anima est actus corporis organici, ac proinde forma materiæ partibus heterogeneis constantis, ea nunc subit animum dubitatio, utrum partes animarum divisibilia sint omnes homogenæ, an vero heterogenæ sicut partes subjecti earumdem. Dubium autem solum esse potest de partibus animæ, quæ partes organismi heterogeneas informant, v. g. de partibus actuantibus oculum, cor, cerebrum, etc.; nam de partibus animæ respondentibus oculo dextro et sinistro, utriusque auri, pedi, brachio, cæterisque organis, quæ similem inter se contextum habeant, ratio nulla est diversitatem suspicandi, sicut in aliis. Sane si organismus corporis ab anima procedit tamquam a forma, et si distinctio substantialis partium corporis non sumenda est a materia, sed a forma: pronum est, ut quis inquirat, utrum varietas organizationis tribuenda sit diversitati cuidam substantiali partium animæ, an vero possit satis explicari admissis partibus animæ substantialiter homogeneis ac similibus, solumque accidentaliter dissimilibus. Homogeneas esse substantialiter partes omnes animarum divisibilium tenent communissime Thomistæ (1), quibus adstipulantur ex Scotistis Pontius (2) et Mastrius (3), qui hanc sententiam conformiorem esse scribit principiis Subtilis Doctoris, et e nostra societate Conimbricenses (4), Rhodes (5). Soarez lusitanus (6), Arriaga (7), Oviedo (8), Quiros (9) et Antonius

Status
questionis:

ratio
dubitandi:

varie
sententia:

(1) Vide M. Joann. Martinez de Prado (loc. cit. quæst. 10, num. 1), et Complutenses Carmelitano (*de Anim.*, disp. 6, quæst. 3).

(2) *De Anim.*, disp. 7, quæst. 9.

(3) *De Anim.*, disp. 1, quæst. 6.

(4) *De Gener. et corrupt.* lib. 1, cap. 4, quæst. 22, art. 2.

(5) *Op. cit.*, lib. 2, disp. 15, quæst. 2, sect. 2.

(6) *De Anim.*, tract. 1, disp. 1, sect. 5, paragr. 6.

(7) *De Anim.*, disp. 1, num. 204.

(8) *De Anim.*, controv. 1, punct. 7, num. 6.

(9) *Curs. philos.*, disp. 81, sect. 3.

Mayr (1). Partes animarum divisibilium substantialiter heterogeneas volunt præter alios antiquiores P. Suarez (2), Thomas Carleton Compton (3), Petrus Hurtadus (4), Cardin. Lugo (5), Lossada (6) aliique. In ejusdem opinionis patrocini-um adducitur etiam P. Antonius Rubio, (7) et Benedictus Pererius (8) quamvis hic potius diversas numero animas in diversis organis, quam diversas substantialiter partes ejusdem animæ ponit.

Anet-
ris
sententia.

Quæstio hæc, quam minoris esse momenti judico, non debet nos diutius tenere. Equidem in primis crederem, in plantis et animalibus imperfectioribus valde uniformis organizationis animæ partes esse substantialiter homogeneas. Ita mihi persuadeo in primis ex hac ipsa uniformitate organizationis, quæ non videtur postulare substantialem diversitatem formæ. Deinde ipsa experientia idem quodammodo confirmat: nam plantæ in quacumque parte organismi sæpe explicant totam virtutis suæ specificæ varietatem, emittendo germina, flores, fructus. Unde etiam cum rami vel surculi abscissi seruntur, mox in novum, idque perfectissimum, ejusdem speciei individuum evolvuntur, et excrescunt, non secus ac si ex semine germinassent. Idemque cernitur in animalibus scissiparis, quæ sunt et ipsa imperfectissima ac fere uniformis organizationis.

71. Quod autem spectat ad bruta perfectiora, majoremque habentia varietatem organorum, utramque sententiam reor satis probabilem, quamvis, supposita divisibilitate animarum, magis propendeo in eam, quæ diversitatem substantialem admittit, ob hanc potissimum rationem, quam

(1) *Philos. perip.*, pars 4.^a, num. 102.

(2) *Metaphys.*, disp. 15, sect. 10, num. 35; *De Anim.*, lib. 1, cap. 2, num. 19.

(3) *De Anim.*, disp. 4, sect. 1.^a

(4) *De Anim.*, disp. 2, sect. 6.

(5) *De Eucharist.* disp. 8, sect. 4, num. 78.

(6) *De Anim.*, disp. 3, cap. 3.

(7) *De Anim.*, lib. 2, tract. *de modo quo anima informat corpus*, quæst. 7, num. 108.

(8) *De communibus omnium rerum naturalium principiis*, lib. 6, cap. 4, *Tertia quæstio*.

satis valide urget P. Ludovicus Lossada. 1.º Partes animæ bruti, quæ non destinantur ad videndum vel imaginandum, non sunt intrinsece cognoscitivæ tali genere cognitionis. Ergo intrinsece differunt a parte animæ visiva vel imaginativa, quacum proinde non sunt homogeneæ. Cumque ratio sit eadem in cæteris prædicatis, omnes partes, quæ ad diversa munera destinantur, heterogeneæ sunt reputandæ. **Prob. antec.** Si pars animæ belluinæ addita v. g. pedi, a quo prorsus alienum est munus videndi vel imaginandi, foret intrinsece visiva vel imaginativa non minus, quam pars addicta v. g. oculo vel cerebro, ubi fit cognitio visionis et imaginationis, violenter et contra propriam inclinationem existeret in pede. Sed hoc dici nequit: cum enim anima sit divisibilis, debeatque aliqua ejus pars informare pedem, in eo naturaliter et secundum propriam inclinationem esse dicenda est. **Probatum Major.** Substantia naturaliter activa, si perpetuo impediatur a nobilissima operatione, quam continet ut causa principalis, violentiam patitur. Sed pars animæ destinata in pedem, perpetuo impeditur ab operatione videndi et imaginandi, quæ inter omnes animæ sensitivæ proprias nobilissimæ sunt. Si ergo talem intrinsece continet ut causa naturalis et principalis, sicut pars animæ, quæ est in cerebro vel in oculo, violenter existit in pede. **Major hujus syllogismi** patet, quia naturalis activitas rebus indita est propter operationem, saltem specificam et præcipuam: ne igitur proprio fine careat, et frustranea sit, naturaliter exigit reduci ad actum, a quo si perpetuo arceatur, violenta est. **Confirmatur 1.º** quia si toti animæ equinæ perpetuo negaretur potentia proxima cognoscendi, violenter existeret. Ergo pariter violenta esse debet pars equinæ animæ, cui talis potentia proxima perpetuo denegatur, siquidem juxta adversarios quælibet pars animæ ex se non minus est naturaliter cognoscitiva, quam tota anima. **Confirmatur 2.º** Diversitas proprietatum et operationum in principiis realiter distinctis, quando constat non esse per accidens et ab extrinseco, argumentum præbet physice certum diversitatis substantialis principiorum. At in partibus animæ bruti, quæ realiter inter se distinguuntur, magna cernitur diversitas proprietatum et operationum,

quam diversitatem per se et ab intrinseco exigī ab anima bruti certissimum est. Ergo... (1).

Objectio.

Respondent adversarii partes animæ bruti, destitutas organis ad cognoscendum necessariis, non esse violentas: quia partes animæ singulæ non exigunt ejusmodi organa sibi determinate, sed vel sibi vel aliis partibus ejusdem. Cum enim organizatio ad cognoscendum non sit debita nec utilis composito equino in omni parte corporis, sed in aliqua tantum, ut scilicet locus sit aliis quoque organis et operationibus, eidem composito connaturalibus; idcirco partes equinæ animæ, quarum exigentia conformari debet exigentiæ totius, talem organizationem non appetunt ut omnibus simul conferendam, sed ut tribuendam alicui vage seu indeterminate, illi nempe, quam naturæ Auctor ex pluribus æque idoneis elegerit, et in cerebro collocare voluerit. Hinc redditur disparitas inter has partes ejusdem animæ ac formas vel animas integras, constituentes diversa supposita. Nam anima equi asseritur substantialiter differens a leonina, non præcise quia nunquam rugit, nec informat organa ad rugiendum apta, sed quia non est pars suppositi rugientis, ac proinde nec sibi nec aliis partibus postulat potentiam proximam rugiendi. Profecto ex operationibus leonis et equi non modo colligitur utriusque animæ diversitas, sed etiam inconnexio et incapacitas constituendi unum suppositum. Et tamen inconnexio ista non colligitur ex diversis operationibus partium ejusdem suppositi. Non ergo recte ducitur in Confirmatione paritas a diversis suppositis ad partes ejusdem. Præterea vis argumenti facti non parum infringi videtur exemplo rationalis animæ, quæ tota quidem est in pede, nunquam tamen discurrit in illo nec imaginatur (2).

solutio.

Has tamen responsiones valde probabiliter excludit idem Ludovicus Lossada. «Nam ex terminis bonum est, inquit, principio cognoscitivo cognoscere, sicut principio vitali vivere, et principio nutritivo nutritionem causare. Si ergo aliunde bonum totius est, quod omnes fere partes perpetuo careant

(1) Lossada, loc. cit. num. 42-45, ubi plura adhuc videre licet.

(2) Vide Lossada, ibid. num. 45, 46, ubi alia quoque afferuntur exempla ad vim hujus rationis effugiendam.

illius exercitio virtutis, ex naturæ instituto contraria et incompossibilia semper erunt bona totius et omnium fere partium. Hoc autem et inordinationem præ se fert, et quamdam vel impotentiam vel ignorantiam naturæ, quæ nescit instituire commoda compositi, nisi cum perpetuo incommodo plerarumque partium, etc.» Instantia quoque «de inconnexione animarum leonis et equi facile repellitur; quia inconnexio sive incapacitas ad constituendum unum, colligitur ex diversitate operationum: nam duæ animæ rationales, vel duæ leoninæ penitus integræ, similes sunt in operando, et tamen ineptæ, ut constituent unum; contra vero materia et anima diversas proprietates radicant, et tamen in unum cœunt. Ejusmodi ergo inconnexio vel incapacitas præcipue colligitur ab experientia separationis perpetuæ servato statu connaturali, dum aliunde nulla suppetit ratio in oppositum. At entitativa principiorum distinctorum diversitas optime colligitur ex diversitate proprietatum et operationum; alioquin totum universum posset impune fingi substantialiter homogeneum». Nec magis elevat vim rationis factæ exemplum animæ rationalis, quæ tota est in pede sicut in capite, quamvis in hoc solo discurrit, et imaginatur. Anima enim rationalis est simplicissima et indivisibilis, utque «absolute dicatur ad propriam operationem expedita, sufficit, quod expedita sit alicubi», nec requiritur ut sit expedita in omni parte corporis, «in quo est anima, sicut nec in omni tempore, in quo existit, v. g. in infantia vel in somno. Si tamen anima rationalis non alibi esset, quam in pede vel in organo prorsus inepto ad imaginandum, violenta foret abs dubio. Sic autem se habet in equo» pars animæ pedem informans (1).

2.º Probatur præterea eadem sententia. Quia «si partes omnes equinæ animæ sunt homogenæ; in singulis inveniri debent omnia prædicata intrinseca, quæ in anima integra reperiuntur: Sic fert natura cujuslibet totius homogenei, ut patet in partibus formæ ignis aut aquæ». At non ita se res habet: «nam integra anima equi per se et intrinsece postulat informare corpus organicum, quod simul idoneum sit ad

(1) Lossada, loc. cit. num. 48, 50, 51, ubi aliæ quoque instantiæ leviores argumenti facti impugnantur. Lege a num. 42 usque ad 55.

imaginandum et appetendum, ad utendum externis quinque sensibus, ad ambulandum, etc.: hoc enim abs dubio postulat equus integer, utique ratione animæ. Talis autem intrinseca exigentia non invenitur in parte qualibet istius animæ, v. g. in pedali: hæc enim juxta adversarios non exigit per se habere tot organa simul, sed aliquod eorum indeterminate, nempe vel ad imaginandum, vel ad videndum, vel ad ambulandum, etc. Nec refert, quod omnia organa simul exigat ut distribuenda inter ipsam et alias partes ejusdem animæ; nam eo ipso non habet intrinsecam exigentiam propriam animæ integræ, quæ determinate petit omnia simul organa conferri sibi, ut distinctæ ab omni alia anima et parte animæ. Præterea toti animæ convenit intrinsece non solum simulatas potestatis ad omnes operationes equi, sed etiam potestas simultatis; parti vero pedali quamvis conveniat,» ex adversariorum doctrina, «simultas potestatis seu aptitudinis substantialis, non tamen convenit potestas simultatis, cum nequeant omnia simul organa ipsi tribui» (1).

72. **Objic. 1.** Entitates diversæ non sunt multiplicandæ sine necessitate. Sed nulla est necessitas diversitatis substantialis partium in animabus divisibilibus. Nam non repugnat ab anima divisibili prorsus homogenea exigere partes corporis diversimode organizatas diversisque aptas operationibus. Si enim corpus ejusmodi potest exigi ab anima indivisibili, qualis est humana, cur non a divisibili homogenea? Plus certe videtur obstare carentia distinctionis, quam diversitas partium animæ. **Confirmatur 1.** Si anima bruti foret indivisibilis, sine ulla sui heterogeneitate exigeret corpus varie organizatum. Ergo varietas organizationis non arguit heterogeneitatem animæ. **Confirmatur 2.** Divisibilitas non ponitur in anima bruti propter diversitatem organorum, sed propter necessitatem nutritionis. Sed nutritio stare potest cum homogeneitate partium, ut patet in nutritione animæ pure carneæ (2). Omitto hic aliorum probationem, negantium

(1) Lossada, *ibid.* num. 55. Cfr. num. 56 et 57, ubi ratio hæc defenditur, et magis roboratur.

(2) Vide apud Lossada, (*loc. cit.*, cap. 4, num. 58). Cfr. Pontius (*loc. cit.*, num. 130).

necessitatem partium animæ substantialiter diversarum ex eo, quod tota diversitas sive accidentium sive operationum, quæ in diversis partibus bruti cernuntur, explicari possit per formas partiales nempe carnis, ossis, nervi, etc.; hujusmodi siquidem partiales formæ diversæ diversum exigunt temperamentum primarum qualitatum, atque constituunt diversa organa, oculorum, aurium, etc., in quibus anima diversimode operatur (1). Hanc, inquam, probationem ideo omitto, quia superius rejectæ sunt hujusmodi formæ partiales simul cum forma corporeitatis.

Respondeo 1. Retorquendo argumentum sic: Perfectiones et virtutes non sunt multiplicandæ sine necessitate. Atqui nulla est necessitas asserendi cunctis animæ belluinae partibus perfectionem et virtutem cognoscitivam. Ergo...

Resp. 2. *neg.* Minor., nam necessitas ponendi partes substantialiter diversas satis probabiliter eruitur ex allatis argumentis. Et ad probationem *neg.* assumptum. «Quia partes illius animæ simul omnes ordinarentur, et non ordinarentur ad cognoscendum; simul exigerent, et non exigerent imaginari, et videre; simul essent, et non essent violentæ; simulque omnibus conveniret, et non conveniret plena definitio, et essentialis conceptus animæ. Nec prodest exemplum animæ indivisibilis: quia talis anima, cum tota sit in omnibus et singulis partibus corporis, simul fruitur tota varietate organorum, quorum est capax: at animæ divisibilis pars quælibet, cum debeat exigere cuncta simul organa, non nisi unum obtinere potest. Unde plus obest carentia diversitatis in partibus animæ, quam carentia distinctionis partium in anima: quia prior carentia infert, quamlibet partem animæ per se ordinari ad omnia simul organa corporis, cum tamen ad unum limitari debeat; posterior vero infert, totam animam esse in quavis parte corporis, adeoque gaudere cunctis simul organis sibi debitis» (2).

Ad Confirmationem 1. *am dist.* conseq. Non arguit heterogeneitatem animæ indivisibilis, *conc.* conseq. (nisi sermo sit de heterogeneitate virtuali vel eminentiali); animæ

(1) Vide P. Anton. Mayr., *loc. cit.*, num. 192.

(2) Lossada, *loc. cit.*, num. 59.

divisibilis, *neg.* conseq. Ad Confirmationem 2.^{am} dicendum est, quod «licet divisibilitas animæ non probetur ex diversitate organorum, si tamen aliunde probetur, vel supponatur, ex ea simul cum organorum diversitate recte deducitur heterogeneitas partium animæ; quia sequitur, unicuique virtutem esse naturaliter limitatam ad organum suum. Sic, licet ex diversitate operationum hominis probari nequeat distinctio principiorum sive animarum; si tamen aliunde supponeretur distinctio, recte colligeretur animarum diversitas ex eo, quod alia destinaretur ad vegetandum, alia ad sentiendum, alia ad intelligendum» (1).

Objic. 2.º Si partes animæ belluinae sunt heterogeneae, dicendæ sunt specie differentes, cum ea diversitas sit valde notabilis. Sed quæ specie differunt, continuari non possunt. Secus enim cur non possent etiam continuari, et uniri anima equi et leonis, vel aliæ quævis specificè diversæ? **Confirmatur 1.º** Nam admissa heterogeneitate, quædam partes poterunt esse in equo non sensitivæ, sed pure vegetativæ, illæ videlicet, quæ informant partes corporis, in quibus non datur sensitio. Atqui hinc sequitur equum constitui ex quadam specie plantæ. **Confirm. 2.º** Partes equi debent esse inter se similiores, quam partibus leonis, utpote magis inter se connexæ. Verum hoc, data heterogeneitate, stare nequit: nam pars ocularis equi similior erit parti oculari leonis, quam parti auriculari ejusdem equi. **Confirm. 3.º** Partes equinæ animæ sunt integrales. Ergo in qualibet earum salvari debet essentia equinæ animæ: quod certe cum heterogeneitate non cohæret (2).

Resp. In primis non deesse patronos sententiæ nostræ, qui diversitatem substantialem partium animæ nolint esse specificam, sed tantum individuaalem, prout docet Rubius (3). Sed possunt etiam dici partes illæ specificè differre, specie nempe incompleta et partiali, sicut de partibus organismi

(1) Lossada, *ibid.* num. 60, ubi plura, si lubet, require num. 61.

(2) Apud Lossada, *loc. cit.*, num. 62, 63, ubi plura.

(3) *Loc. cit.* Et idem concedit dici posse Doctor Eximius, *de Anim.*, lib. 1, cap. 2, num. 20.

alibi diximus (1). Unde etiam nihil vetat, quominus continuative uniri queant, quemadmodum innuit Aristoteles (2); sunt enim natura ordinatæ, ut unum quiddam completum constituent. Quod enim verum est de partibus essentialibus corporis, materia et forma, quæ quia sunt specie incompleta diversæ, ac natura ordinatæ ad se complendum perficiendumque, essentialiter uniuntur; idipsum proportione dici debet de partibus integrantibus animæ specie incompleta diversis, et natura ipsa ordinatis, ut integraliter unitæ unam completam animam efficiant (3). Aliter se res haberet, si partes illæ completæ forent in sua specie, tunc enim non possent natura ipsa ordinari ad unionem, et idcirco anima equi et leonis nequeunt uniri (4).

Ad 1.^{am} Confirmationem, conc. Major., neg. Minor., data nunc hypothese, quod adsint partes corporis animalis in quibus non sit sensitio, sed tantum vegetatio: qua de re nihil modo necesse est decernere. Quia non dicitur anima plantæ illa, quæ licet non formaliter, connexive tamen sensitiva est, quatenus connectitur naturaliter cum sensitivis compartibus, quibuscum constituat unam animam absolute sensitivam, et quæ insuper accidentia radicat non arbori, sed animali convenientia, ut sunt accidentia v. g. ungulæ, in sententia multorum. Sic autem se haberet in equo pars animæ pure vegetativa, si reapse detur. Et instatur objectio in organizatione ungulæ, quæ, quamvis secundum prædictam sententiam non sit apta ad sentiendum, sed solum ad vegetandum, nihilominus non dicitur organizatio plantæ (5). **Ad 2.^{am} Confirmat. negatur Minor.** Nam connexio vel inconnexio partium, ut constituat unum, pertineantque ad eandem speciem completam vel ad diversas, non pendent a similitudine majore vel minore, sed ab intrinseca vel exigentia vel repugnantia partium ad mutuam unionem naturalem. Confirmatur exemplis: duæ formæ ejusdem speciei, v. g. duæ

(1) Vide supra num. 34, pag. 151.

(2) *Metaphys.*, lib. 5, cap. 4.

(3) Vide Suarez, *loc. nup. cit.*, num. 20, 21.

(4) Vide Lossada (*loc. cit.* num. 65, 66, 67).

(5) Vide Lossada, *ibid.* num. 68, ubi plura videri possunt.

animæ rationales, similiores sunt inter se, quam cum materia prima, et nihilominus nequeunt inter se uniri, et ununtur cum materia prima: duo capita equina etiam similia sunt inter se, quam caput collo ejusdem equi, tamen duo capita nequeunt uniri, unitur vero caput cum collo (1). **Ad 3.um Confirmation.** *conc.* antec., *neg.* conseq. Partes enim integrantes dicuntur illæ, quæ ad rei integritatem pertinent, nec sunt prorsus necessariae ad essentiam corporis, unde quamvis aliqua earum desit, potest adhuc essentia illius permanere (2). Et quamvis partes ejusmodi in corporibus inorganicis tales sint, ut in singulis earum tota specifica illius natura salvetur, sicut tota natura specifica v. g. ignis, lapidis, ferri reperitur in singulis particulis horum corporum; aliter tamen dicendum esse videtur de organicis et compositis ex heterogeneis partibus integrantes. Id patet exemplo humani compositi; nam certum est in oculo, digito, pede, cæterisque partibus integrantes hominis non salvari totam hominis specificam naturam (3).—Plura de hac materia si cupis, adi P. Ludovicum Lossada (4), aliosque veteres auctores.

COROLLARIUM. Admissa hac sententia, vides jam quomodo teneri, atque explicari possit organizatio substantialis, quam superius meminimus, definitionem animæ declarantes (5). Nimirum si partes integrantes animæ sunt substantialiter diversæ, plane intelligitur ex unione illarum cum materia debere resultare partes substantialiter et specie incompleta diversas, ex quarum integrali unione coalescat totalis organismus. In homine et in cæteris viventibus (si quod reapse datur), indivisibilem animam habentibus, aut non poterit admitti organizatio substantialis, sed tantum accidentaliter consistens in diversis dispositionibus accidentalibus organorum, ad operationes vitales necessariis, aut si admittitur, ea repetenda erit vel ex eminentia perfectionis

(1) Lossada, *ibid.* num. 69.

(2) Vide *Cosmolog.*, num. 124, pag. 449, et num. 226, pag. 840, 841.

(3) Cfr. S. Thom., 1.^a dist. 8, quæst. 5, art. 3, ad 2.^{am}

(4) *Loc. cit.*, num. 71 seqq.

(5) Vide supra num. 33, pag. 143.

animæ hujusmodi in sua simplicitate æquivalentis, immo et superantis animas divisibiles, ex partibus heterogeneis compositas, vel ex diverso modo unionis, prout jam alias innuimus (1), et forte opportunior magis declarandi recurret occasio, cum de unione animæ rationalis cum corpore disputabitur (2).

DISPUTATIO SECUNDA.

DE ORIGINE VIVENTIUM.

73. Hæc est una ex celeberrimis quæstionibus, quæ nostris diebus omnium pene sermone percrebescit: eam passim attingunt libri de re physiologica, ægeonica et palæontologica, de Philosophia, Theologia, aliisque disciplinis conscripti. Neque vero id cuiquam mirum videri debet. Cum enim scientiæ physiologiæ describendis minutatim ac diligenter scrutandis organismorum varietatibus, generi, evolutioni, cæterisque phænomenis et legibus assiduam navent operam; studio acuantur, necesse est, sciendi, undenam tandem singule species generaque viventium ortum habuerint, vel quo pacto primum in quaque specie individuum vitam nactum fuerit. Itemque cum disciplinæ palæontologiæ in diversis terræ stratis diversorum viventium exuvias reperiant, quæ retro actis sæculis hunc nostrum planetam successive incoluerint, donec ad ima terrena veniantur, in quibus nullum extat vitæ vestigium (3); pronum est, ut inquirent, quibusnam causis adscribenda sint primorum organismorum exordia generumque innumeræ varietates. Nunc quidem videmus viventia, quæ de novo existentiam sortiuntur, ab aliis ejusdem generis individuis originem ducere; at id initio contingere non potuit, siquidem ante primum vivens, ve ante primum in quavis specie individuum profecto nullum

(1) Vide superius num. 30, pag. 117, 118.

(2) Cfr. Lossada, *loc. cit.* num. 82.

(3) Cfr. *Cosmolog.*, num. 72, pag. 224 seqq.